

Rond De Schutsboom

Jaargang 17

Nummer 2

1997

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Juwelier & Edelsmid Paul Hoogendoorn,
Tilburgseweg 41, 5051 AA Goirle tel. 534.54.73

Keurslagerij Kees van Hest,
Tilburgseweg 81, 5051 AB Goirle tel. 534.13.89

Micro - Solutions,
Tilburgseweg 104, 5051 AJ Goirle tel. 534.16.81

Toon van Oosterhout, Kantoorinstallaties,
Parallelweg 8, 5051 HG Goirle tel. 534.51.85

Party Centrum Benelux,
Dorpsstraat 1, 5051 CH Goirle tel. 534.22.72

Poelier J. van Roessel,
Dorpsstraat 63, 5051 CJ Goirle tel. 534.14.84

RaBobank Goirle,
Tilburgseweg 97, 5051 AB Goirle tel. 534.28.31

Schildersbedrijf J.Vekemans B.V.,
Burgm. Rensstraat 40 5051 CN Goirle tel. 534.66.91

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Soeters, boekhandel en antiquariaat,
Kalverstraat 28, 5051 NK Goirle tel. 534.32.45

Gebr. Stokkermans, slopersbedrijf,
Tijvoortsebaan 7, 5051 HJ Goirle tel. 534.25.11 / 534.28.41

P. Walsmits B.V., Taxibedrijf,
Nieuwkerksedijk 6a, 5051 HT Goirle tel. 534.13.40

Fa. C.C.J. Zandbergen & Znn. B.V. Stucadoorsbedrijf,
Emmastraat 26, 5051 LN Goirle tel. 534.25.76 / 534.19.82

* * * * *
* * * * *
* * *
* *
*

Rond De Schutsboom

Periodiek van de:

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING
"DE VYER HEERTGANGHEN"
GOIRLE

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43
5051 PD Goirle
Tel: 013 - 5 34 89 72

Jaargang 17, nr 2

december 1997

1. Ballenfrutters gij draagt uw naam met ere.	2
2. Na drie en vijftig jaar	7
3. Afscheid van Goirle	14
4. Een hondenleven	16
5. Johannes Cornelis Smits en zijn huis aan de Ketsheuvel.	24
6. Mededeling	31

BALLENFRUTTERS, GIJ DRAAGT UW NAAM MET ERE.

Van 8 t/m 20 september 1997 werd in het gemeentehuis van Loenen aan de Vecht de tentoonstelling gehouden "700 jaar golf". Het bestuur van de Heemkundige Kring Goirle was uitgenodigd om bij de opening aanwezig te zijn. Bij de tentoonstelling lagen diverse objecten die door onze Kring in bruikleen waren afgestaan. Maar, zo zult ge zeggen, wat heeft dat met Goirle te maken? Ik zal proberen hierop een antwoord te geven.

Misschien weet u het nog uit de geschiedenislessen van vroeger: graaf Floris V werd in 1296 door de edelen vermoord. Medeplichtig daaraan was Gerard van Velsen, Heer van Kronenburg. Deze verschanste zich na de moord in zijn kasteel in Loenen aan de Vecht. Maar het kasteel werd door aanhangers van Floris belegerd en de vluchtelingen werden deskundig uitgehongerd. Op 26 december 1296 viel Gerard in handen van zijn achtervolgers waarna de moord op Floris V werd gewroken door middel van een gruwelijke straf: ze stopten Van Velsen in een ton die van binnen met spijkers was beslagen en rolden die ton over de weg, enkele kilometers lang....

Ter herinnering aan dit volksgericht werd een jaar later -op Kerstmis 1297- in Loenen een partij colf gespeeld, maar wel op een zeer aangepaste manier.

Colf was in de middeleeuwen een zeer geliefd volksvermaak. Waar het maar even kon, kwamen de colfstokken tevoorschijn en speelde men het colfspel. In de straten van de stad, zelfs op kerkhoven, 's winters op het ijs of gewoon langs de weg, als de grond maar genoeg effen was, speelden daar mannen en jongens colf. Ze staken een paar stokken in de grond en maakten met de hand een "tuitje", d.i. een hoopje zand waarop ze de bal legden om die met hun colfstok zo'n flinke mep te geven dat die zo véér mogelijk kwam.

Een colfspeler moest met zijn colfstok -onderaan verzwaard met een loden kop- een bal met zo weinig mogelijk slagen van doel tot doel (van paal tot paal) slaan en zo een bepaalde baan afleggen. Er werd gespeeld om het minst aantal slagen en die slagen werden op een kerfstok bijgehouden. De eerste colfpartij als herdenking van de moord op Floris V had wel een zeer bijzonder parcours: het was -naar men dacht- dezelfde weg waarlangs de ton van Gerard van Velsen was gerold. De herdenkingspartij begon met een afslag voor het Rechthuis van Loenen, daarna moest de bal de keukendeur van het kasteel Kronenburg raken. Het volgende doel was de deur van de molen aan de Vecht. Hierna speelde men naar de voordeur van het Huis te Velde. De ronde werd beëindigd tegen het Rechthuis te Loenen. De baan, die ook vandaag nog te traceren is, was circa 4.500 meter lang. De partij werd gespeeld door

twee viertallen met houten colven en een houten bal. Bij de deuren -de "holes"- werd men getrakteerd en de Heer van Kronenburg betaalde alle gebroken ruiten en de eventuele overige schade. Daarnaast liet hij appels strooien onder het kijkend publiek. In 1831 kwam er een einde aan deze jaarlijkse traditie; kasteel Kronenburg werd afgebroken waarmee één van de "holes" (de bewuste keukendeur) verviel.

Op oude schilderijen en gravures is te zien dat colf een zeer populair volksspel is. Op het schilderij van Jan Steen "Het Sint Nicolaasfeest" (ca 1665) krijgt een jongen een colfstok cadeau; colvers op het ijs behoren tot de vaste elementen bij de winteruitbeeldingen; in de huizen zijn op wandtegels veel voorstellingen te zien die uit het colfspel stammen enz

Het overal gespeelde colfspel leverde wel eens overlast op. Vooral als men het in de straten van de stad speelde, werd dat als hinderlijk ervaren. Allerlei verordeningen en reguleringen waren nodig om het spel in goede banen te leiden. In verschillende steden werd het spelen op kerkhoven en elders in de stad verboden. Aanvankelijk gebruikte men bij het colfspel houten ballen, later

ballen van leer. Die werden al heel vroeg in Tilburg geproduceerd, maar van het midden van de zestiende eeuw tot ongeveer 1850 werd Goirle het centrum voor de balproductie. De Goirlese ballenmakers produceerden kleine, lederen, harde ballen, die zowel voor het colf als voor het kaatsen konden worden gebruikt.

Rond 1700 raakte colf uit de mode. Het spel werd namelijk in de buitenlucht gespeeld en dat betekende modder en vuil aan schoei en kleding. De achttiende eeuwse kledij kon daar minder goed tegen dan die uit vorige eeuwen. Toch was het niet helemaal afgelopen; uit het oude colfspel ontwikkelde zich een nieuw spel met dezelfde naam, maar anders gespeld, namelijk "kolf". Kolf werd gespeeld op een kleine baan, in veel gevallen overdekt en meestal verbonden aan een herberg. De baan was zo klein dat kracht geen rol kon spelen; het ging nu om precisie en beheersing. De Goirlese ballenmakers speelden slagvaardig in op de populariteit van het kolfspel en leverden ook de wat grotere ballen aan de kolvers; zo werd in 1769 in Goirle vanuit Amsterdam een bestelling geplaatst van liefst 10.000 ballen.

Maar keren we weer terug naar het aloude colfspel.

Het colfspel waaide over naar Schotland. Het werd gespeeld alleen aan de Oostkust, de kant van Schotland die handel dreef met de Lage Landen. Vermoedelijk heeft een aantal Nederlanders aan een groep Schotten het colven geleerd. Vanuit het colfspel ontwikkelde zich in Schotland het golven..... Aan het einde van de negentiende eeuw kwam het golfspel vanuit Engeland terug naar ons land. Langzamerhand groeide hier hetzelfde enthousiasme voor dit spel als er ééns was voor een oud Nederlands spel dat er erg op leek: colf.

Het jaar 1297 is de vroegst bekende datum waarop melding wordt gemaakt van het colfspel; de baan waarlangs onder luid gejoel Gerard's ton werd gerold, is de oudste baan van Nederland. Eén van de nieuwste banen in Nederland is die in Goirle op Nieuwkerk,

prachtig aangepast en opgenomen in het landschap....

De vroegere ballenmakers van Goirle hebben nooit kunnen bevroeden dat zij destijds een bijdrage leverden aan de ontwikkeling van een spel dat van volksvermaak is uitgegroeid tot een sport die momenteel in Goirle twee golfclubs en een golfschool kent; een toenemend aantal liefhebbers zoekt in de prachtige omgeving van Nieuwkerk en Villa Blanca verpozing en slaat er zijn balletje....
Ballenfrutters, gij draagt Uw naam met ere!

P. Wiercx

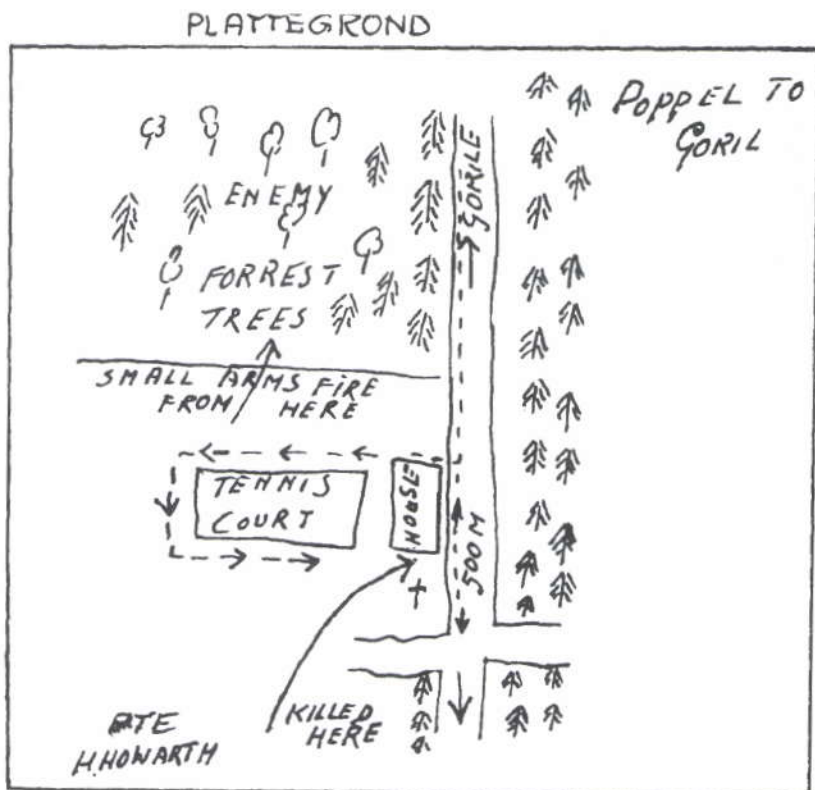
Bronnen:

1. Dr. J. Ayolt Brongers, *Zevenhonderd jaar spel "metten colve" in de lage landen*, uitgave b.g.v. de tentoonstelling "700 jaar golt" te Loenen aan de Vecht.
2. St. J.H. van Hengel, *Early Golf*, Naarden 1982.
3. J. terGouw, *De Volksvermaken*, datum uitgave onbekend.
4. Dr. J.M. Fuch en W.J. Simons, *Van oude sporten*, uitgave Shell b.v. 1975.

NA DRIE EN VIJFTIG JAAR.....

In november 1995 kwam Goirlenaar Simon de Brouwer naar het Heemerf met het verzoek om nadere inlichtingen over een kwestie die hem en enkele andere personen bezig hield.

Hij had het volgende plattegrondje bij zich.

Kaart 1

Het plattegrondje betreft een situatie langs een weg met bomen tussen Goirle en Poppel, gekenmerkt door een viersprong en een huis met een tennisbaan.

De tekening was afkomstig van oud-militair Fred Hoseason uit Engeland die in 1944 in de omgeving van de grens bij Poppel heeft gevochten. Bij het huis met de tennisbaan was op 6 oktober zijn vriend gesneuveld, Harry B. Howord, 34 jaar oud en behorende tot het vierde Bataljon "The Lincolnshire" -The Lincolns- van de 49e Britse Infanterie Divisie.

Fred Hoseason kwam met een paar maten naar Nederland en zou graag de plaats bezoeken waar zijn vriend was gesneuveld. De vraag was dus: kan met behulp van het plattegrondje de plaats gevonden worden waar Harry B. Howord op 6 oktober sneuvelde.

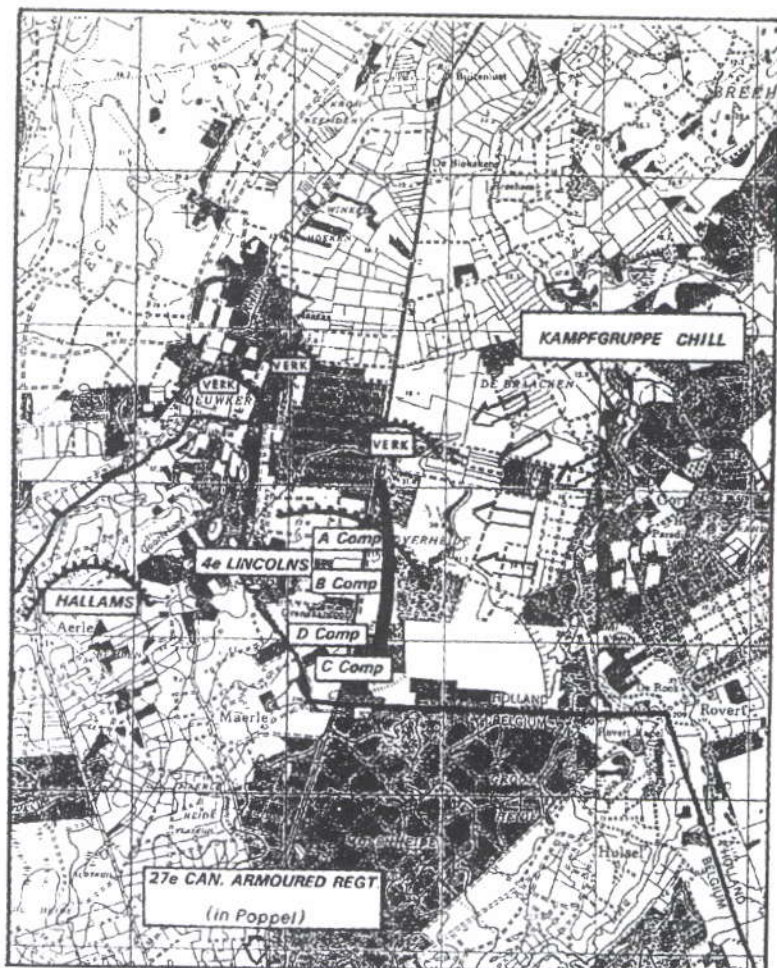
Het plattegrondje bevat een aantal "harde" gegevens waaraan later mondeling nog enkele bijzonderheden werden toegevoegd. We zetten die gegevens gemakshalve op een rijtje.

* het gaat om de situatie zoals die was op 6 oktober 1944 in het grensgebied Poppel-Goirle;

* Harry B. Howord sneuvelde in de onmiddellijke omgeving van een huis met een tennisbaan, ongeveer 500 m. noordelijk van een kruispunt aan een verharde weg met bomen tussen Poppel en Goirle.

Oorlogssituatie 6 oktober 1944

Er heerste op 6 oktober grote bedrijvigheid in het grensgebied Poppel-Goirle. De beruchte Duitse Kampfgruppe Chill -een ervaren en goed uitgeruste eenheid die overal werd ingezet waar gevaar dreigde- was naar Goirle gedirigeerd om de Engelsen terug te slaan. Kaartje 2 laat zien hoe de Engelse posities in de grensstreek waren, onder andere die van de vier compagnieën "Lincolns" waartoe H.B. Howord behoorde. Het was de bedoeling dat de Lincolns de vooruitgeschoven verkenningsafdelingen in de loop van de dag zouden gaan aflossen. Juist toen ze daar mee bezig waren, vielen de Duitsers aan. Ze kwamen tevoorschijn uit het gebied van de Braacken; tijdens de gevechten die toen ontstonden, moet Harry B. Howord zijn gesneuveld.

Kaart 2

Toen de gevechten na een paar dagen stopten, werden de gesneuvelden opgehaald en voorlopig begraven. Zo kreeg Harry B. Howord een eenvoudig veldgraf op de binnenplaats van het douanekantoor. Later werd hij herbegraven op het War Cemetery Leopoldsburg bij Hasselt in België.

Waar sneuvelde Harry B. Howord?

Met andere woorden: waar vinden we aan de Poppelseweg (nu Turnhoutsebaan) een huis met een tennisbaan, ongeveer 500 meter ten noorden van een viersprong? Kaartje 3 uit 1943 laat zien dat daarvoor twee lokaties in aanmerking komen: het vroegere grenskantoor en café "Rust en Lust" met daarlangs de toegangsweg tot hotel "De Golf". De tennisbaan is een tegenstrijdig gegeven en dat is een moeilijkheid. Een tennisbaan was er alleen bij hotel "De Golf". Ria Brock-Smits weet dat nog; de baan lag links achter het hotel.

Op het plattegrondje is de tennisbaan vlak achter het huis getekend; dat moet dus hotel "De Golf" zijn geweest. De moeilijkheid is nu dat hotel "De Golf" niet aan een verharde weg lag. Dat was wel het geval met café "Rust en Lust", maar daarbij heeft zeker geen tennisbaan gelegen. Die tennisbaan is zo'n onduidelijk gegeven dat een bezoek ter plekke gewenst is om wat meer duidelijkheid te verkrijgen. Dat was ook de mening van het gezelschap dat op 14 juni 1997 op het Heemerf bijeenkwam voor een zoektocht in de grensstreek waar destijds de gevechten plaatsvonden.

Kaart 3

Zoektocht

Het gezelschap bestond uit de volgende personen: Fred Hoseason met nog twee andere Engelse oud-militairen t.w. Peter Grey en Les Bowjers, het echtpaar Geurt de Hartog en Coley van Schayk uit Zetten, Gelderland (dit echtpaar onderhield contact met veel Engelse oud-strijders, onder andere met Fred H.), Wil Tap (niet van voornoemd echtpaar), Carel Huybregts uit Hoogstraten, België (auteur van het oorlogsboek Hoogstraten), Simon de Brouwer en Tiest Santegoets, beide uit Goirle. De tocht begon met een bezoek aan de oorlogsgraven op het kerkhof aan de St. Jansstraat. Een tweede stop was bij de brug over de Ley bij de "Hoge Vonder"; bij deze brug braken de eerste gevechten rond Goirle uit en sneuvelde de bemanning van twee tanks die door de Duitsers in brand werden geschoten.

Daarna reed het gezelschap naar het terrein van het vroegere hotel "De Golf". Fred herkende maar weinig en dat was geen wonder. Van het hotel viel niets meer te bekennen; de restanten zijn overwoekerd met onkruid, de omgeving is totaal verwilderd. Maar de tennisbaan is nog te herkennen, de betonnen baan is nog te zien. Het is te begrijpen dat Fred de omgeving nauwkeurig bestudeerde. Na een half uur kwam hij tot de conclusie: "Hier was het beslist niet! Het was na de grens een verharde, rechte baan."

Het lag voor de hand nu een bezoek te brengen aan de tweede lokatie, namelijk het vroegere grenskantoor. Ook dat was inmiddels afgebroken en op die plek zijn twee nieuwe huizen gebouwd. Er viel dus daar voor Fred ook niets meer te herkennen en er was geen enkel aanknopingspunt voor een vroegere tennisbaan. Ook wat verderop richting Poppel -bij de grens- was de situatie totaal veranderd. Er staat daar nu een enorme goederenloods, gebouwd door Stan Heeren, in gebruik door de firma Hooyen. Ook daar dus geen herkenning van de situatie zoals die was in oktober 1944..... Aan de overkant staan nog de lage houten kantoor-tjes van het vroegere douane-kantoor. Rond het perceel staat een betonnen

schutting, die achter de gebouwen een binnenplaats afschermt. En ja, Fred herkende die binnenplaats; tegen de muur aan de achterkant had zijn gesneuvelde vriend een voorlopige rustplaats gevonden. Op 7 oktober had Fred nog een bezoek gebracht aan het sobere veldgraf op de binnenplaats; er lagen toen twee graven. Het was voor Fred een emotioneel moment. Zijn gemoed schoot vol en met tranen in de ogen bedankte hij de leden van het gezelschap.

Conclusie

We hebben dus niet de exacte plaats gevonden waar Harry B. Howord sneuvelde. Bij de zoektocht daarnaar speelde de tennisbaan een cruciale rol. Waar was die? Het is bekend dat beelden en herinneringen na verloop van tijd zo kunnen vervagen en vervormd worden dat ze niet meer betrouwbaar zijn. Was er wel een tennisbaan en wat voor soort? Is die op de juiste plaats getekend? Zijn de afstanden correct weergegeven?

Het huis met de tennisbaan op de plattegrond verwijst sterk naar hotel "De Golf", maar klopt niet met het gegeven van de verharde weg..... Het huis aan de verharde weg kan het café "Rust en Lust" zijn, maar daar was geen tennisbaan. Het kan zijn dat deze veel verder oostwaarts heeft gelegen dan de tekening aangeeft; dan komt opnieuw "De Golf" in beeld..... Het huis aan de verharde weg doet ook sterk denken aan het vroegere grenskantoor, maar ook daar was geen tennisbaan. Iemand van het gezelschap opperde: "zou het niet de buiten-ren van een kippenkooi geweest zijn; die was ook afgerasterd met gaas." We weten het niet; het raadsel van de tennisbaan bleef onopgelost.

Het was een goede gedachte om de zoektocht te besluiten in het vroegere café "Rust en Lust" en daar het glas te heffen op Fred die na 53 jaar weer terug was in de omgeving waar hij een goede vriend verloor.....

J.B.Santegoets

Afscheid van Goirle

De maandagavond leesgroep van het "krantenproject Goirle" vond tijdens het zoeken naar Goirles nieuws, in het Nieuwsblad van het Zuiden van 21 maart 1969 een opmerkelijk gedicht. Het is gemaakt door militairen die in de mobilisatietijd van de eerste wereldoorlog, in Goirle waren gelegerd. De laatste zijn in 1919 vertrokken en het is precies 50 jaar na dato als dit gedicht weer opduikt. Het waren vooral noordelingen die hier gelegerd waren, we weten dat er Friezen bij zijn geweest en zoals uit de tekst blijkt ook Amsterdammers. Als je de tekst zo leest dan zou je toch meer van die tijd willen weten. Het zou ook mooi geweest zijn, deze jongens te kunnen laten zien, wat er van Goirle, na 78 jaar, geworden is. Maar al deze jongens waren toen tussen de 20 en 25 jaar of ouder en zouden nu minimaal 100 jaar of ouder zijn. Redelijker wijs leeft daar niemand meer van. Maar misschien zijn er nog Goirlenaren die de mobilisatietijd hebben meegemaakt. Natuurlijk wij weten wel, dat ook die dan erg oud zijn, maar misschien is er toch nog iemand, die iets over deze mobilisatietijd en over de inkwartiering kan vertellen. De redactie wil dit dan graag in een volgende Schutsboom publiceren. Hier volgt het gedicht:

Afscheid van Goirle

(Namens de Amsterdamse jongens)

Goirle, dorpje in Noord-Brabant, dat daar diep in 't Zuiden leit,
met je vlijtige bevolking levende van nijverheid.

Vriend'lijk dorpje in het Zuiden, waar 'k gastvrijheid ondervond
vóórdat ik je op kwam zoeken wist ik niet, dat je bestond.

Maar ik heb je leren kennen, 'k zeg het nu ik van je ga,
je liet aan niets het ons ontbreken, je was een echte hospita.
Alle jongens zijn je dankbaar voor hetgeen j'ons hebt bereid,
uit hun aller naam betuig ik je ons oprecht erkentelijkheid.

Goirle met je eigen taaltje ('t klonk in 't eerst ons zo komiek).
Langzaam zijn w'er aan gaan wennen, nu klinkt het al sympathiek.
Als " de gij " ons toch zo innig, " 'n taske thee " hebt voorgezet,
of ons 's middags liet dineren, met " 'nen zuiveren vorket ".

Goirle met je schoon omgeving, waar ik frisse boslucht snoof,
met je viermaal daagse stoomtram, bijgenaamd " de warme stoof ".
Goirle met je schone heide, door ons allen gewaardeerd
omdat je daar als soldaten toch zo zalig tirailleert.

Goirle neem steeds toe in welvaart, blijf steeds vrij van ramp of
druk
weef en spin maar vlijtig verder, aan je eigen groot geluk.
Neem maar flink toe in bevolking, zoals 't tot heden is gegaan,
'k zag direct: de streek is vruchtbaar, dus daar twijfel ik niet aan.

Morgen vroeg moet ik vertrekken, heus we gaan niet met plezier,
Als je 't nou oprecht wilt weten: 't liefste bleven we maar hier.
'k moet het nogmaals u herhalen: 't spijt mij, dat ik scheiden moet,
maar je wordt niet gauw vergeten,

Goirle 't ga je altijd goed!

E. Vekemans

EEN HONDENLEVEN

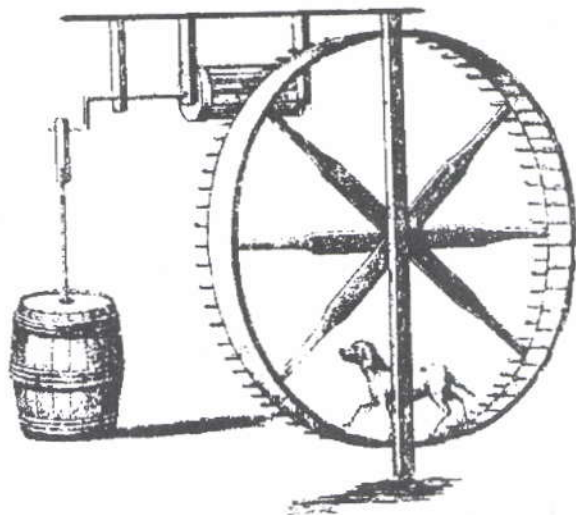
Er zijn nog Goirlenaren die zich herinneren hoe honden gebruikt werden als trekdieren en voor hun baas in hun hondenkar allerlei vrachtjes versleepten. Goirle paste wat dat betreft precies in het begin van de twintigste eeuw.

Er waren toen in Nederland ongeveer 80.000 trekhonden, waarvan zo'n 10.000 in Noord-Brabant. Voor velen was de aanschaf en verzorging van een paard te kostbaar, terwijl het houden van een hond goedkoop en gemakkelijk was; honden aten a.h.w. met de pot mee. De hondenkarren waren dan ook aantrekkelijk voor allerlei bevolkingsgroepen. Voor de boeren was de trekhond een trouwe bondgenoot, onmisbaar bij het vervoeren van melkkannen en allerlei andere vrachtjes.

De hondenkar van De Brouwer op het erf van de Leeuwenhoeve.
van links naar rechts:
Cor de Brouwer, Janus de Brouwer, Jan Marchal.
Foto fam. de Brouwer.

Op sommige boerderijen hield men -naast een trekhond- ook een karnhond. Was een trekhond een trouwe helper van de boer, een karnhond was dat voor de boerin. Vóór de oprichting van zuivelfabriekjes werd op de boerderij eigenhandig boter gemaakt; "karnen" of "boteren" heette dat. Het was vooral het werk voor de boerin die daar drie maal per week minstens drie uur mee bezig was. Een hondentredmolen bespaarde de boerin heel wat werk! Net als paarden konden ook honden in een tredmolen lopen; het looprad van een hondentredmolen draaide vertikaal en was aangesloten op een karnton. De karnhond liep over de plankjes van het rad waardoor dit begon te draaien. Het draaiende rad bracht een houten stamper in beweging; de regelmatige stampbewegingen vormden de room tot boter. Zo'n hondenkarn was voor veel boerinnen een welkome oplossing om het eentonige en tijdrovende karnen te verlichten.

Een hondentredmolen.

De hond in een groot vertikaal rad, dat dienst deed als tredmolen. Door de ronddraaiende beweging van het rad, werd de hond gedwongen te blijven lopen.

Ill. uit "De geschiedenis van de landbouw", r.k. Boerenbond.

Niet alleen op de boerderij maar ook op straat was een hondenkar een vertrouwd beeld. Bakkers, melkventers en groenteboeren spanden dagelijks hun hond voor de kar om hun waren bij de mensen te bezorgen. Niet te vergeten ook de petroleumventer of "d'n ollieboer" die langs de deuren bronolie verkocht, nodig voor de olielampen en de petroleumstellen waarop gekookt werd.

Jantje Verhagen, melkventer in de jaren dertig. Jantje woonde in de kerkstraat en haalde dagelijks de melk op bij Oerlemans in de Dorpstraat/hoek Kloosterstr. Hij "stalde" daar ook zijn hondenkar. Foto Ad Houtepen.

Ook het leger gebruikte honden als trekdier voor het vervoeren van mitrailleurs, die bevestigd waren op speciale karretjes. Boven de wielen waren twee zitplaatsen aangebracht voor de twee begeleidende militairen.

Voor de kar stonden twee trekhonden van het ras, dat speciaal in België was gefokt, namelijk "Matin Belge". Het waren stevig gebouwde, sterke, gehoorzame honden die zonder moeite vrachten van 150 tot 200 kilo konden vervoeren.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog, waarin het neutrale Nederland zijn grenzen moest bewaken, gebruikte het leger ongeveer 1200 trekhonden. De foto laat zien hoe een sectie militairen met hun trekhonden was gelegerd in de Leeuwenhoeve aan de Abcovenseweg.

Bij de mobilisatie van het veldleger in 1918 zwaaiden ook de honden af en vervolgden hun hondenbaan als trekhond van een melkventer, groenteboer of voddenman.....

Veel trekhonden hadden een waar hondenleven; ze moesten zwaar werk verrichten, het was echt beulen voor de baas. Maar als de arbeidsomstandigheden goed waren, had zelfs een trekhond zin in zijn werk en was niet te stuiten in zijn trek- en loopdrift. Toon de Brouwer vertelde in dit verband een opmerkelijk verhaal over een nieuwe trekhond op de boerderij waar hij in de twintiger jaren als kind opgroeide.

Zijn vader -Sjef de Brouwer- had een nieuwe trekhond nodig om het werk op zijn boerderij aan de Abcovenseweg te helpen verlichten. Hij had gehoord dat een boer in Vlijmen een goede trekhond te koop had. Hij fietste naar Vlijmen en vond de boerderij. Op het erf stond de bewuste hond juist voor de kar waarop de eigenaar een hoopje knollen aan het laden was. Sjef de Brouwer bood twintig gulden voor de hond maar de boer vroeg vijftwintig. De Brouwer hoopte dat de Vlijmense boer zich zou bezinnen en alsnog accoord zou gaan met de prijs. Maar de boer zei niets en Sjef de Brouwer kwam dus thuis zonder hond. Hij moet onderweg

Nederlandse militairen met hun trekhonden voor de Leeuwenhoeve aan de Abcovenseweg.
Foto Nico Willemsen Tilburg

toch spijt hebben gekregen van de mislukte koop, want 's anderdaags fietste hij weer naar Vlijmen en kocht daar alsnog de hond.....voor vijftig gulden.

Twee dagen later bracht de Vlijmense boer de hond naar Goirle; het beest -Max geheten- zat als een vorst in een mand voor op een transportfiets. Het was een grote sterke hond, maar niet gemakkelijk te hanteren. Nu had Sjef de Brouwer met behulp van gaas in de stal een hok gemaakt met de bedoeling daarin de hond en paar dagen te laten wennen. Het dier ging echter zo te keer en bleek zo kwaadaardig dat niemand in het hok durfde. De etensbak duwde men met een hark onder de gaas door; drie dagen lang is de hond zo gevoerd.

Toen gebeurde er iets opmerkelijks. Sjef de Brouwer zette op een bepaald moment de hondenkar in de stal en het gedrag van de hond veranderde op slag. Hij sprong opgewonden tegen de gaas op en blafte tegen de kar alsof hij die herkende als zijn trouwe bondgenoot waarmee nog vele karweitjes moesten worden opgeknaapt. Sjef de Brouwer durfde nu de hond los te laten. Die liep meteen naar de hondenkar, stak zijn kop in het tuig en ging

afwachting voor de kar liggen. Max bleek een goede sterke trekhond die kennelijk plezier had in zijn hondenbaan.

Natuurlijk waren er mistoestanden en natuurlijk was er hondenleed. Karren werden te zwaar of op een verkeerde manier beladen. Soms reden te veel personen mee op de kar. Honden werden bij het trekken van zware vrachten opgejaagd en afgebeeld, sommige eigenaren verzorgden hun hond slecht enzo kunnen we nog wel even doorgaan. De Trekhondenwet van 1910 moest een einde maken aan deze mistoestanden.

De wet verplichtte de eigenaars van trekhonden tot een jaarlijkse keuring. De dorpsveldwachter keurde de kar en tuigage, de dierenarts keurde de hond en drukte de geschiktheid als trekhond uit in punten. Een hond met zestig punten of méér was geschikt verklaard als trekhond.

Dierenliefhebbers waren ontevreden over de Trekhondenwet en stichtten in 1912 de Anti-Trekhondenbond, later omgedoopt in de Bond van Bescherming van Honden. In 1927 werd de Trekhondenwet aangescherpt en werd het meerijden op de hondenkar verboden. Veel gebruikers van hondenkarren stapten over op paard en wagen, een transportfiets of zelfs een vrachtautootje.

Toch werden trekhonden nog tot de jaren zestig veel gebruikt. In 1962 trad de Wet op de Dierenbescherming in werking en werd het gebruik van trekhonden verboden. Daarmee was de periode van de trekhonden definitief voorbij!

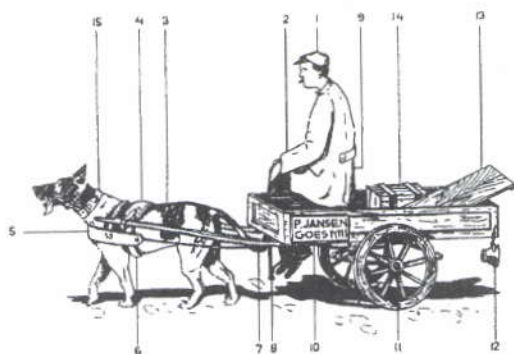
P. Wiercx

Bronnen:

Renate van de Weijer, *Dieren als werknemer*. Uitgave Noordbrabants Natuurmuseum. Tilburg 1992.

Bert Willemsen, *Beulen voor de baas*. Artikel in "Alledaagse Dingen" nr. 5 1994.

Bert Willemsen, *De hond en de hondekar in oude ansichten*. Uitgave Europese Bibliotheek, Zaltbommel.

Bepaling van de Trekhondenwet van 1910.

1. De geleider, leeftijd 14 jaar of ouder.
2. De geleider bevindt zich tijdens de rit op de kar; schriftelijke vergunning van den B. M.; aantekening hiervan op het nummerbewijs.
3. Vóór de kar maximum 3 honden naast elkaar (min. hoogte 60 cM.). Onder de kar maximum 2 honden naast elkaar (min. hoogte 50 cM.).
4. Draagriem ten minste 6 cM. breed.
5. Borstriem van ten minste 4 cM. breedte, reikende tot achter de voorpooten.
6. Buikriem van ten minste 4 cM. breedte.
7. Horizontaal gerichte strengen.
8. Steunsel, waardoor de hond ongedwongen kan liggen, zitten of staan.
9. In dezen zak bevindt zich het nummerbewijs, afgegeven door B. en W. van de woonplaats.
10. Naam van den houder en die van de gemeente, waarin hij woonplaats heeft, alsmede het nummer van de inschrijving in geverfde zwarte letters en cijfers van 8 cM., op een wit bord ter rechterzijde van de kar, zooveel mogelijk naar voren bevestigd.
11. Een hondenkar is een voertuig, met één of meer honden gespannen.
12. De steeds bruikbare zindelijke drinkbak.
13. De doelmatige ligplank.
14. De lading en de persoon moeten zich in evenwicht bevinden en het gewicht mag niet zóó groot zijn, dat het trekken kenlijk bovenmatige inspanning vereischt.
15. De halsband, indien aanwezig, moet zijn van leder of van door den Minister goedgekeurd textielproduct.

Uit "De hond en de hondekar uit oude ansichten", B. Willemen.

Johannes Cornelis Smits en zijn huis aan de Ketsheuvel.

De familie Smits komt al in de 17e eeuw in Goirle voor en de nazaten wonen en leven er nog. Johannes Cornelis komt op een gegeven moment in de Ketsheuvel te wonen en ook zijn kinderen wonen daar. Het is een huis dat er niet meer staat, maar de plaats is nog aan te wijzen en dat maakt het interessant. Het gaat om de percelen die liggen vanaf het smalle steegje dat van de Kerkstraat naar de Molenstraat loopt (Fraans Trastrotje) tot aan de hoek Kerkstraat/Groeneweg.

We beginnen bij het begin, de geboorte van Johannes Cornelis.

Johannes Cornelis Smits wordt in Goirle gedoopt op 27 december 1768 als zoon van Petrus Martinus Smits en Maria Anthony van Oirschot. Het beroep van Johannes is linnenwever. Hij is twee maal gehuwd. Het eerste huwelijk vindt plaats op 17 april 1796 te Goirle met Johanna Maria Spapens, dochter van Johannes Spaepen en Petronella van de Pol, Johanna is spinster van beroep. Zij is gedoopt te Goirle op 7 mei 1774, haar moeder is in het kraambed overleden en enkele dagen later, op 11 mei 1774, pro deo begraven. De volgende kinderen zijn uit dit huwelijk te Goirle geboren:

- Petrus, gedoopt op 10 maart 1797 hij huwt met P. Storimans en overlijdt te Oisterwijk op 20 januari 1886.
- Cornelia, gedoopt op 15 mei 1798 en wordt reeds op 29 oktober 1799 te Goirle begraven.
- Cornelis, gedoopt op 9 juni 1799 en reeds op 16 juli 1799 begraven.
- Willebrordus, gedoopt op 12 september 1800. Hij huwt twee maal, respectievelijk met Adriana van Zantvoort en Wilhelmina de Jong. Hij overlijdt te Goirle op 24 mei 1864.
- Anthony, geen doopdatum bekend maar begraven te Goirle op 11 augustus 1801, waarschijnlijk een of twee dagen oud.
- Een dood geboren kind, begraven te Goirle op 1 juni 1802.

- Cornelia, gedoopt op 17 april 1803 en begraven op 27 april 1804.
- Johannes Cornelis, gedoopt 8 maart 1804 hij huwt met Cornelia Wolvers en overlijdt te Dorst op 19 maart 1879.
- Petronella, gedoopt op 23 april 1805 en te Goirle begraven op 12 maart 1806.
- Maria, gedoopt op 25 april 1806 en begraven te Goirle op 21 januari 1807.

Van deze 10 kinderen blijven er uiteindelijk drie over. De moeder sterft een jaar na haar jongste kind. Zij wordt te Goirle begraven, daags voor Kerstmis 1808.¹

Na haar dood wordt op 21 maart 1812, na een familieberaad, haar broer Willebrord Spapens gekozen als toeziende voogd over haar drie minderjarige kinderen.² De familie kiest deze toeziend voogd omdat Johannes Smits plannen heeft om opnieuw te trouwen. Reeds op 30 april 1812 treedt hij in het huwelijk met Johanna Smulders, dochter van Cornelis Smulders en Petronella Stads en gedoopt te Alphen / Riel op 27 november 1776. Haar beroep was ook spinster. Uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren:

- Cornelis, gedoopt op 17 mei 1813 en begraven te Goirle op 28 augustus 1813.
- Maria, gedoopt op 16 september 1814. Zij huwt met Johannes Kandelaars en overlijdt te Goirle op 3 maart 1883.
- Petronella, gedoopt op 16 mei 1816, ongehuwd overleden te Goirle op 17 november 1859.

Aanvankelijk woont Johannes Smits met zijn gezin aan 't Dorp naast zijn zwager de bakker Jan Wagtmans die gehuwd is met zijn

¹ Alle dopen en begraven: DTB RK kerk Goirle (Gemeente archief Tilburg).

² Gemeente archief Tilburg, nieuw Rechtelijkarchief 1812

schoonzuster Cornelia Spapens. Bij de begrafenis van zijn jongste dochter, in januari 1807, staat n.l. genoteerd "aen 't Dorp". Maar bij de begrafenis van zijn vrouw, in 1808, staat vermeld "aen de Kerk".

Op 13 oktober 1792 kopen Johannes Corn. Smits en zijn zus Elisabeth, gehuwd met Vincent van de Pol, de helft van een huis en hof, gelegen onder Goirle aan de Kerk, van hun stiefvader Jan Antonij Vermeulen, met de conditie dat hij er de rest van zijn leven mag blijven wonen.¹ Maar op 5 maart 1805 verkopen ze de helft van het huisje aan de Ketsheuvel, weer voor de somma van *f*220,- aan Peter en Jan Baptist van Gorp.²

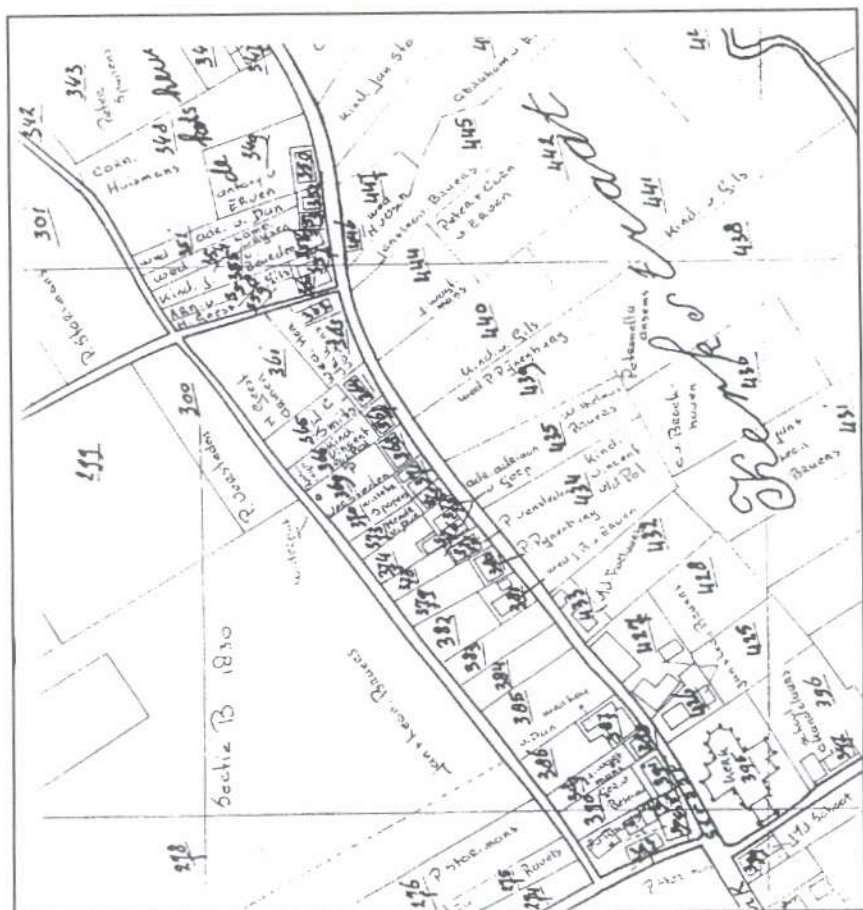
In het jaar 1796 koopt Vincent van de Pol van de erve Adriaan Sanders voor *f*160,- een huis in de wijk Kerk, bestaande uit twee woningen: belendend oost H.Geest Armen, west Adriaan Sanders (dit huis wordt in 1807 verkocht aan bakker Peter Verstedden), zuid de straat en noord een akkerweg (de huidige Molenstraat). Na het overlijden van Vincent in 1826, koopt zijn zoon Adriaan het huis, dat vervolgens eigendom wordt van zijn kleinzonen Petrus en Jan Baptist van de Pol.

In 1813 is het huis van Jan Smits, volgens een lijst van de z.g. hoofdelijke omslag, genummerd: wijk Kerk no. 40. Dit was het 2e huis in die wijk gerekend vanaf Abcoven; het eerste huis in de wijk Kerk was gelegen op de hoek van de huidige Kerkstraat en Groeneweg en was eigendom van burgemeester Hendrik Voskens. Eveneens in 1813, bij het aangeven van het overlijden van een zoontje van Jan Smits geboren uit zijn tweede huwelijk, verklaart bakker Peter Verstedden, buurman te zijn van de overledene. Toch is Peter Verstedden niet de naaste geboortgenoot omdat het huis van Vincent van de Pol er nog tussen stond. Dit gegeven valt af te leiden uit het feit dat de kadasterkaart van 1830 Jan C. Smits als

¹ Gemeente archief Tilburg, R455 fol.57

² Gemeente archief Tilburg, R462 fol.77v

eigenaar van de nrs. 364 en 365, geeft (364 is huis en 365 is hof) terwyl de nummers 366 en 367 toebehoren aan de kinderen Vincent van de Pol en 368 en 369 aan Peter Versteden¹.

¹ Archief Heemkundige kring Goirle

Het huis van Jan Smits moet gebouwd zijn op het perceel dat heeft toebehoord aan de H.Geest Armen en moet gekocht zijn tussen 1807 en 1808.

Jan Smits heeft tot aan zijn overlijden in 1843 in hetzelfde huis aan de Kerkstraat gewoond, zijn kinderen erven na zijn overlijden het huis met aangelegen tuin, nadat zij verklaren in de memorie van aangifte der nalatenschap, dat hun vader "ab intestato" (zonder testament na te laten) op 28 januari te Goirle is overleden. Dat is niet juist, want op 17 juli 1831 maakt Johannes Corn. Smits, ten overstaan van notaris Pieter Gerard Molengraaf en 2 getuigen, zijn testament, waarin hij zijn echtgenote Johanna Smulders benoemde tot zijn enige en algehele erfgename van zijn na te laten goederen, zowel in eigendom als in vruchtgebruik.¹

Het huis heeft dan als nummer: Kerk no. 34. In 1839 wonen de ongehuwde broer en zus Jan en Wilhelmina de Jong (de laatste huwt dat jaar op 9 november met de weduwnaar Willebrordus Smits, zoon van Jan Corn. Smits) op no. 33a, pal naast haar aanstaande schoonvader die dan no. 33 heeft. Peter van de Laar woont op no. 34 en Adriaan van de Pol op 34a en bakker Peter Verstedden op 35.

Johanna Smits- Smulders blijft in het huis van haar man wonen tot aan haar overlijden op 15 maart 1847. Haar ongehuwde dochter Petronella Smits blijft er na haar moeders overlijden wonen. De andere dochter Maria Smits is in 1838 gehuwd met schoenmaker Johannes Hendrikus Kandelaars, zoon van schoolmeester Cornelis Kandelaars en Hendrika de Brouwer. Juist in dat jaar was de oude openbare school achter de St. Janskerk gesloten omdat er aan de Kerkstraat een nieuwe school gebouwd was. Deze school was samen met het brandspuithuisje gevestigd in het nieuw gebouwde gemeentehuis. Het jonge paar ging inwonen bij vader Cornelis Kandelaars, die sedert 1815 weduwnaar was en woonde in het

¹ Gemeente archief Tilburg, Not 235, akte 52 d.d. 17-7-1831

schoolmeestershuis naast de inmiddels leegstaande school. In 1853 of 1854 komt schoenmaker Johannes Kandelaars met vrouw en kinderen wonen in het huis van Jan Smits. De ongehuwde Petronella is dan hun naaste geboort. De hoofdelijke omslag noemt: J.H. Kandelaars wijk B. nr. 38, Petronella Smits wijk B. nr. 39 en Adriaan van de Pol wijk B. nr. 40. Nadat Johannes Kandelaars in 1861 is overleden, is hij volgens de memorie van aangifte der nalatenschap eigenaar van het huis dat voorheen eigendom was van zijn schoonvader Jan Smits.

Volgens de lijst van huizen en bewoners uit 1874 is de weduwe Maria Kandelaars- Smits eigenaresse van zes woningen, allen gelegen aan de Kerkstraat, te weten de nrs. 50, 51, 51a, 52, 53, en 54. De nrs. 50 t/m 52 heeft ze verhuurd aan resp. H. Spijkers, H. Eijssermans, G. Couwenberg en Theodorus Mallens, op nr. 53 woont ze zelf en nr. 54 is verhuurd aan de ongehuwde Mieke Smits, dochter van haar halfbroer Willebrordus Smits.

De woningen nrs. 50 t/m 52 heeft Maria Kandelaars- Smits laten bouwen op een naast haar huis gelegen perceel dat zij in 1872 had gekocht van de kinderen Hendrik Voskens.

Blijkens de memorie van aangifte der nagelaten goederen van Maria Kandelaars- Smits, opgemaakt na haar overlijden op 4 maart 1883, was zij voor de helft eigenaresse van de volgende onroerende goederen te Goirle: sectie B. nrs.: 365, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097 en 300. Dit laatste perceel was een perceel bouwland, gelegen op de hoek van de huidige Groeneweg en Molenstraat. Haar ongehuwde kinderen waren eigenaar van de andere helft van de onroerende goederen. Tevens waren er nog een drietal vorderingen, wegens geleend geld, met name G. van Besouw, J.C. van Lisdonk en Johannes de Brouwer.

De ongehuwde kinderen Kandelaars hebben tot aan hun overlijden in het ouderlijk huis gewoond: Cornelis overleed op 11 maart 1912, Hendrika overleed op 13 juli 1914 en de laatste Dorothea stierf op 28 juli 1932 in het Liefdegesticht (bij de zusters).

M. Smits

† † †

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
JOHANNES HENDRICUS KANDELAARS,
geboren te Goirle den 5 Maart 1807,
en overleden aldaar den 5 November 1861,
en voor dezelfde huisvrouw
MARIA SMITS,
lid van de Vereeniging van de H. Elisabeth,
geboren te Goirle den 17 September 1819,
en overleden aldaar den 4 Maart 1883.

De sweetste trouw, welken eens moeder met zich neemt in het graf, is het bewaard, eens ouderlijk zachtzinnig, eens tenzwe vriendin, eens toedere en zorgvuldige moeder te zijn geweest, na ware beginselen en christelijke deugden aan hare kinderen als erfdeel te hebben aangevoerd.

H. Provincie van de Sale.

Nu lecht gij wel droefheid (mijn kinderen), maar ik zal u wederzien, en dan zal uw hart blijde zijn en niemand zal u wees bijdragen ontzemen.

Job. XVI: 22.
Thes. IV: 14.
XXXVIII: 21. (Mijn) bidt den Heer voor mij.
E. Paroli. XXXIV: 22.

Mijn Jezus, barmhartigheid. Afsaat.
Zoet hart van Maria, wees mijn behoud. Afsaat.
H. Joseph, vriend van het H. Hart, bid voor ons. Afsaat.

Bij THOMAS VAN DIMBEN, Goirle.

†

Gedenk in uwe godvruchtige gebeden
de ziel van zaliger
HENRICA KANDELAARS,
lid der Congregatie van O. L. Vrouw
geboren te Goirle 25 Augustus 1841, aldaar
overleden 13 Juli 1914.

Zij stierve geen onvoorziene dood, die nu gedacht is aan den dood alige voor den geest worden. (H. Anselm) De rechtvaardige, al want hij door den dood verlost, aan in vrede zij.

Sap. IV: 7.
Zij leed in onrechte onmedelheid, in een vauwe onderdanigheid, in liefden in gebed.

Thom. a Kemp. I: 3.
De dood is beter dan een half leven en de eeuwige rust beter dan een voortdurende slakelkheid. (Ecc. XXX: 7)

Uitdrukking, zij, die Maria eeren en bewonderen, Zij roept hen tot de bruijft van het Onbevleete Lam.

H. Anselm
Mijn dierbaren die ik op aarde achterlaat, ik bezit reeds hetzegen ik, weinijple. Willt den niet weesen over mij; maar haat voor mij.
Glic. 5. Agoc. Eark. IV.

Zoet Hart van Maria wees mijn heil.
(800 singen afsaat.)

R. I. P.

C. v. d. Pol, koster, Goirle.

Bid voor de Ziel van Zaliger
DOROTHEA KANDELAARS,
lid der Congregatie, der Broederschap
van den H. Joannes den Dooper en
van de Retraitepenning,
geboren te Goirle 28 Jan. 1849, aldaar
overleden 28 Juli 1932, voorziet van
de H.H. Sacramenten des Sterfenden.

Van krachten uitgeput stierf zij in een gelukkigen ouderdom, vol vertrouwen op den Heer. Voot hen, die in Gods liefde sterven, is er geen dood, voor hen is de dood slechts een slaap en een overgang tot een beter leven.

Wie den Heer vreest, dien zal het welgaan in zijn uiterste en hij zal gezegend worden. Zij was vol geloof, met hart en ziel gehecht aan de godvruchtige gebruiken haer voorouders, eenvoudig en rechtzinnig, vreesde God en verwijderde zich van 't kwaad, ging elken dag naar den tempel om God te bidden.

O Maria, gelukkig zij, die als waar Congregantist U dient en in U haar vertrouwen stelt, want de deur des Hemels staat voor haar open. Dit zegt de Heer: Ik ken uwe goede werken, uw werkdadig geloof, uw godsdienstzin, uwe liefde, uwe mildadigheid en uw gebed in uw lieden, Ik zal u de kroon des levens geven. Dierbare bloedverwanten, mede-Congregantisten en vrienden, ik dank u voor alles wat gij voor mij gedaan hebt, vaarwel tot in den Hemel: een aandenken in uwe gebeden nietdaar wat ik van uwe liefde verwacht. Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.
(300 d. af.)

A. BOUWENS, koster, Goirle.

MEDEDELINGEN.

1. Lidmaatschap Heemkundige Kring 1998

mogelijkheden:

- * Leden, wonend in Goirle *f* 30,-
- * Leden, wonend buiten Goirle *f* 7,50
(extra bijdrage i.v.m. verzendkosten voor convocaties, jaarboeken e.d.)
- * Gezinslid *f* 6,50
- * Abonnement op tijdschrift "Brabants Heem" *f* 30,-

In de beginperiode van 1998 worden één of meerdere van bovenstaande lidmaatschapsgelden bij U opgehaald of ontvangt U bericht hoe U deze kunt betalen.

2. Jaarboeken 1997 en 1998

Jaarboek 1997: Thema : De natuur in en rond Goirle.

Verschijnt : april/mei 1998.

Bijzonderheden : het verschijnen van dit jaarboek is wat "naar achteren" geschoven omdat het voorjaar er zich beter toe leent om het verschijnen van dit jaarboek te combineren met bepaalde activiteiten in "Gods vrije natuur".

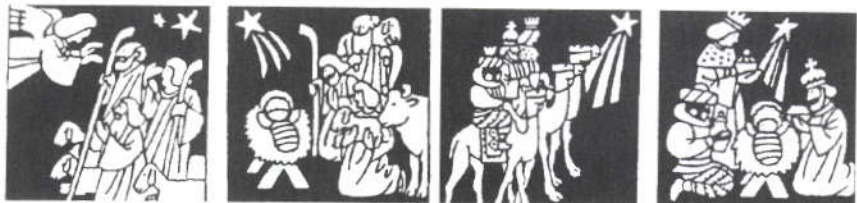
Jaarboek 1998:

Thema : Honderd jaar Sint Jan
in Goirle.

Verschijnt : juni 1999.

Bijzonderheden : Het verschijnen van dit
jaarboek valt samen met het 100-jarig
jubileum van Goirles oudste parochie; de
uitgave gebeurt in samenwerking met de
parochie St. Jan.

*Het bestuur van de Heemkundige Kring wenst U een ZALIG
KERSTFEEST en een
GELUKKIG NIEUWJAAR*

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING

" DE VYER HEERTGANGHEN "

Doelstelling volgens de statuten:

De stichting heeft ten doel de bevordering der studie van de heemkunde in de ruimste zin, in het bijzonder door:

- a. de bevordering der studie van de heemkunde in de lokale en regionale aspecten van archeologie, geologie, toponymie, flora, fauna, architectuur, historie, folklore, sociale geografie en taalgebruik;
- b. het aanwenden of doen aanwenden van de door deze studie verworven kennis ten bate van het lokale en regionale leefmilieu door het verrichten van relevante activiteiten;
- c. het in stand houden van een streekmuseum, heem- erf
" De Schutsboom " .

Lidmaatschap en abonnementen:

Leden van de Heemkundige Kring ontvangen het periodiek " Rond de Schutsboom " gratis, alsmede het Jaarboek.

Lidmaatschap Heemkundige Kring f 30,-- per jaar.

Gezinsleden f 6,50 per jaar.

Leden buiten Goirle f 37,50

Bankrekening: RaBo-Goirle, nr.: 11.68.97.597

Toegang tot de lezingen voor leden gratis.

Openstelling:

Heemerf en museum " De Schutsboom ":

van april t/m oktober elke zondag;

van november t/m maart, elke 1e zondag van de maand.

Openingstijd van 15.00 tot 17.00 uur.

Voor groepen: op aanvraag bij dhr. Hoogendoorn tel 013 - 534.21.81

Het Archief: elke zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur.

Adressen:

Heemerf de Schutsboom: Nieuwe Rielseweg 41-43,
5051 PD Goirle. Tel. 013 - 534.89.72

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43, 5051 PD Goirle,
Tel. 013 - 534.17.47

Redactie: Nieuwe Rielseweg 41-43 5051 PD Goirle.

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Assurantiën Burgers & van Esch, voor verzekeringen,
hypotheken, financieringen, woningbemiddeling,
Tilburgseweg 1 5051 AA Goirle tel. 534.21.29

Bakkerij A. van den Hout,
Tilburgseweg 98, 5051 AJ Goirle tel. 534.17.68

van Berkel B.V. loodgieterswerken en foliedaksystemen,
Edisonlaan 19, 5051 DS Goirle tel. 534.24.45

John Boxtel, sculptor,
RR 3 Gananoque, Ontario Canada, K7 G2 V5

Garage Jac. de Brouwer,
Hoge Wal 1, 5051 PX Goirle tel. 543.09.35

Stichting "Goirles Belang",
De Hovel 43 - 44 5051 NR Goirle tel. 534.34.86

Dhr. C. Hermans,
v. Haestrechtstraat 16, 5051 VD Goirle

Rond de Schutsboom

Redactie

Piet Wiercx

Ad Houtepen

Joseph Wijdemans

Cees de Laat

Aschwin Wijdemans

